

Входно-изходни операции в Haskell

Трифон Трифонов

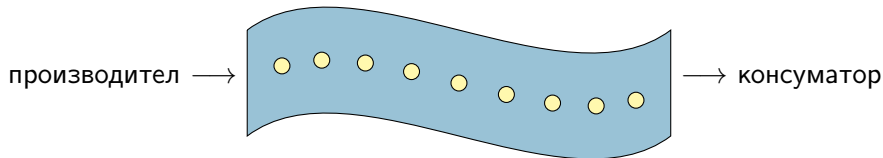
Функционално програмиране, 2022/23 г.

10–17 януари 2022 г.

Тази презентация е достъпна под лиценза Creative Commons Признание-Некомерсиално-Споделяне на споделеното 4.0 Международен © ⓘ ⓘ ⓘ

Странични ефекти в Haskell

- Функциите в Haskell нямат странични ефекти
- Но входно-изходните операции по природа са странични ефекти!
- Как можем да се справим с този парадокс?
- **Идея:** Можем да си мислим за входно-изходните операции като поточна обработка на данни

Поточна обработка

Задача. Да се въведат n числа и да се изведе тяхното средно аритметично.

Решение: Дефинираме трансформация над стандартните вход и изход, която:

- приема n като параметър
- трансформира входния поток, като **консумира** от него n числа и връща списък, който ги съдържа
- пресмята средното аритметично `avg` на числата в списъка
- трансформира изходния поток, като **произвежда** върху него низовото представяне на числото `avg`

Трансформирането на входно-изходните потоци несъмнено е страничен ефект, но **конструирането на трансформацията** няма нужда от странични ефекти!

Функциите, които **работят с вход и изход**, по същество дефинират композиция на **входно-изходни трансформации**.

Типът IO а

Стандартният генеричен тип `IO` а задава тип на входно/изходна трансформация, резултатът от която е от тип `a`.

Частен случай: `IO ()` задава трансформация, която връща празен резултат.

Входни трансформации:

- `getChar :: IO Char` — връща символ, прочетен от входа
- `getLine :: IO String` — връща ред, прочетен от входа

Изходни трансформации:

- `putChar :: Char -> IO ()` — извежда символ на изхода
- `putStr :: String -> IO ()` — извежда низ на изхода
- `putStrLn :: String -> IO ()` — извежда ред на изхода

Главна функция main

- Функцията `main :: IO ()` от модула `Main` в `Haskell` е специална: тя е входната точка на компилираната програма.
- По същество тя дефинира входно-изходна трансформация, която се прилага към стандартния вход и изход при изпълнение на програмата.
- **Пример:** `main = putStrLn "Hello, world!"`
- Можем ли да дефинираме `main = putStrLn $ "Въведохте: " ++ getLine?`
- **He!** `getLine :: IO String`
- Композицията на входно-изходни трансформации работи по различен начин от композицията на функции
- Низът, който връща `getLine` е “замърсен” от входно-изходна операция
- Как да композираме трансформации?

Конструкцията `do`

В Haskell има специален **двумерен** синтаксис за композиране на трансформации:

`do { <трансформация> }`

<трансформация> може да бъде:

- произволен израз от тип `IO a` а
- `<име> <- <трансформация>`
 - <трансформация> е от тип `IO a` а
 - резултатът от <трансформация> се свързва с <име>
- `return <израз>`
 - празна трансформация, която връща <израз> като резултат
 - `return :: a -> IO a`
- резултатът от цялата конструкция `do` е резултатът от последната трансформация в композицията

```
main = do line <- getLine
        putStrLn $ "Въведохте: " ++ line
```

Локални дефиниции в `do`

В някакъв смисъл `<-` и `return` са обратни една на друга операции:

- `<-` извлича “чист” резултат от тип `a` от трансформация от тип `IO a` а
- `return` фиктивно “замърсява” резултат от тип `a` за да стане от тип `IO a` а
- Какъв е ефектът от `<име> <- return <израз>` в `do` конструкция?
- Създава се локалната дефиниция `<име> = <израз>!`
- Алтернативно, локални дефиниции могат да се създават и чрез: `let <име> = <израз>`
- Да не се бърка с `let <име> = <израз> in <израз>!`

Пример:

```
main = do putStrLn "Моля, въведете палиндром: "
         line <- getLine
         let revLine = reverse line
         if revLine == line then putStrLn "Благодаря!"
         else do putStrLn $ line ++ " не е палиндром!"
         main
```

Вход и изход на данни

Как можем да извеждаме и въвеждаме данни от типове различни от `Char` и `String`?

На помощ идват класовете `Show` и `Read`:

- `show :: Show a => a -> String`
- `print :: Show a => a -> IO ()`
- `print = putStrLn . show`
- `read :: Read a => String -> a`
- `read "1.23" → Грешка!`
- Haskell не може да познае типа на резултата, понеже е генеричен!
- `getInt :: IO Int`
- `getInt = do line <- getLine
 return $ read line`

Пример: средно аритметично на редица от числа

```
findAverage :: IO Double
findAverage = do putStr "Моля, въведете брой: "
                n <- getInt
                s <- readAndSum n
                return $ fromIntegral s / fromIntegral n

readAndSum :: Int -> IO Int
readAndSum 0 = return 0
readAndSum n = do putStr "Моля, въведете число: "
                  x <- getInt
                  s <- readAndSum $ n - 1
                  return $ x + s

main = do avg <- findAverage
         putStrLn $ "Средното аритметично е: " ++ show avg
```

Управляващи функции

Можем да работим с трансформации с функции от по-висок ред:

- `import Control.Monad`
- `sequence :: [IO a] -> IO [a]`
 - композира трансформации и събира резултатите им в списък
 - `getInts = sequence . ('replicate' getInt)`
- `mapM :: (a -> IO b) -> [a] -> IO [b]`
 - композира списък от трансформации по списък от стойности
 - `mapM = sequence . map`
 - `printRead s = do putStr $ s ++ " = "; getInt`
 - `readCoordinates = mapM printRead ["x", "y", "z"]`
- `mapM_ :: (a -> IO b) -> [a] -> IO ()`
 - Също като `mapM`, но изхвърля резултата
 - `printList = mapM_ print`
- `forever :: IO a -> IO b`
 - безкрайна композиция на една и съща трансформация (както `repeat` за списъци)
 - `forever $ do line <- getLine; putStrLn line`

Средно аритметично на числа v2.0

```
readInt :: String -> IO Int
readInt s = do putStr $ "Моля, въведете " ++ s ++ ": "
              getInt

findAverage :: IO Double
findAverage = do n <- readInt "брой"
                l <- mapM (readInt.("число #"++).show) [1..n]
                let s = sum l
                return $ fromIntegral s / fromIntegral n

main = forever $
  do avg <- findAverage
     putStrLn $ "Средното аритметично е: " ++ show avg
     putStrLn "Хайде отново!"
```

Ленив вход и изход

- Ленивото оценяване в Haskell ни позволява да работим с входно/изходни потоци
- `getContents :: IO String` — връща списък от **ВСИЧКИ** символи на стандартния вход
- списъкът се оценява лениво, т.е. прочита се при нужда

- **Пример:**

```
noSpaces = do text <- getContents
             putStr $ filter (/=' ') text
```

- `interact :: (String -> String) -> IO ()` — лениво прилага функция над низове над стандартния вход и извежда резултата на стандартния изход

- **Пример:**

```
noSpaces = interact $ filter (/=' ')
```

Работа с файлове

- `IO` позволява работа с произволни файлове, не само със стандартните вход и изход
- `import System.IO`
- `openFile :: FilePath -> IOMode -> IO Handle` — отваря файл със зададено име в зададен режим
 - `type FilePath = String`
 - `data IOMode = ReadMode | WriteMode | AppendMode | ReadWriteMode`
- Има варианти на функциите за вход/изход, които работят с `Handle`
- `hGetLine`, `hGetChar`, `hPutStr`, `hPutStrLn`, `hGetContents`...
- **Пример:**

```
encrypt cypher inFile outFile =  
  do h1 <- openFile inFile ReadMode  
     text <- hGetContents h1  
     h2 <- openFile outFile WriteMode  
     hPutStr h2 $ map cypher text
```

Монади

- **IO** е пример за **монада**
- Монадите са конструкции, които “опаковат” обекти от даден тип
- **Примери:**
 - **IO** опакова стойност във входно/изходна трансформация
 - **Maybe** опакова стойност с “флаг” дали стойността съществува
 - **[a]** опакова няколко “алтернативни” стойности в едно
 - $x \rightarrow a$ опакова стойност от тип a в “машинка”, която я пресмята при подаден параметър от тип x
 - $s \rightarrow (a, s)$ опакова стойност от тип a в “действие”, което променя дадено състояние от тип s

Монадни операции

- `Monad` е клас от **типови конструктори**, които са монади
- “Опаковката” понякога е прозрачна... (пример: `Maybe`, `[a]`)
- ...но често е **еднопосочна**: един път опакована, не можем да извадим стойността извън опаковката... (пример: `IO`, `r -> a`)
- ...но можем да я преопаковаме!
- $(\gg=) :: \text{Monad } m \Rightarrow m\ a \rightarrow (a \rightarrow m\ b) \rightarrow m\ b$
- оператор за “свързване” на опаковани стойности
- `b = a >>= f`:
 - поглеждаме стойността `x` в опаковката `a`
 - прилагаме функцията `f` над `x`
 - и получаваме нова опакована стойност `b`

Императивен стил чрез монади

- `do` всъщност е синтактична захар за поредица от “свързвания”

- **Примери:**

```
main = do line <- getLine  
         putStrLn $ "Въведохте: " ++ line
```

```
main = getLine >>= (\line -> putStrLn $ "Въведохте " ++ line)
```

```
main = getLine >>= putStrLn . ("Въведохте: " ++)
```

```
findAverage = do putStr "Моля, въведете брой: "  
                 n <- getInt  
                 s <- readAndSum n  
                 return $ fromIntegral s / fromIntegral n
```

```
findAverage = putStr "Моля, въведете брой: " >>=
```